ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު، އުތުރު ބަރި
ހދ. ކުޅުދުއްފުށި،
ދިވެހިރާއްޖެ.

ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2019/HC-N-A/20
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:
  - ނަން: މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކު
  - އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު: A244873
  - ދާއިމީ އެޑްރެސް: މޫންލައިޓް / ރ. ފައިނު
  - މިހާރުގެ އެޑްރެސް: މޫންލައިޓް / ރ. ފައިނު
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތްތައް:
  - ނަން: ޙުސައިން އަލީމަނިކު
  - އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު: A315527
  - ދާއިމީ އެޑްރެސް: ބަހާރުވާގެ/ރ. އިނގުރައިދޫ
  - މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ބަހާރުވާގެ/ރ. އިނގުރައިދޫ
- ޝަރީޢަތް ހިނގަން ފެށުނު ތާރީޚު: 18 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1441 / 17 ނޮވެމްބަރު 2019
  ނިމުނު ތާރީޚު: 08 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1441 / 05 ޑިސެމްބަރު 2019
- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 22/E13C/2016
- ޙުކުމްކުރި ކޯޓު: މާޅޮސްމަޑުލު އުތުރުބުރި އިނގުރައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ޤަޟިއްޔާގެ ބާވަތް: ދަރަނި / ފައިސާ ހޯދުން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 19.06.2016
  - ނިމުނު ތާރީޚު: 28.05.2017
- މައްސަލަ ބެއްލެވި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް   ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް   ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު
(ރިޔާސަތު)

- **ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ:**

މިއީ، މާޅޮސްމަޑުލު އުތުރުބުރީ އިނގުރައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 22/E13C/2016 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމި [illegible] އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ، ރ.ފައިނު، [illegible] / މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ ފަރާތުން އެޤަޟިއްޔާ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، ރ.އިނގުރައިދޫ، [illegible] / ޙުސައިން އަލިމަނިކެވެ.

- **ހައިކޯޓުން ނިންމިގޮތް:**

01- މާޅޮސްމަޑުލު އުތުރުބުރީ އިނގުރައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 22/E13C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަންގެ [illegible] ރ.ފައިނު، [illegible] މުޙައްމަދު އަޙްމަދު [illegible]، މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible]، ރ.އިނގުރައިދޫ، [illegible] ޙުސައިން އަލިމަނިކުގެ މަސައްކަތުން މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރ.ފައިނު، [illegible] / މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކާއި، ރ.އިނގުރައިދޫ، [illegible] / ޙުސައިން އަލިމަނިކާއި [illegible] [illegible]، ޙުސައިން އަލިމަނިކު 23 [illegible] މަސައްކަތުން [illegible] 118 [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ އަތުން، ޙުސައިން އަލިމަނިކަށް [illegible] 77،835.35/-ރ (ހަތްދިހަ ހަތްހާސް އަށްސަތޭކަ ތިރީސް ފަސް ރުފިޔާ ތިރީސް ފަސް ލާރި) ގެ ތެރެއިން މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ އަތުން ޙުސައިން އަލިމަނިކަށް [illegible] [illegible] 50،000/-ރ (ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) [illegible]، މިގޮތުން ޙުސައިން އަލިމަނިކަށް [illegible]

-/27،835.35ރ. (ސަތާވީސް ހާސް އަށްސަތޭކަ ތިރީސް ފަސް ރުފިޔާ ތިރީސް ފަސް ލާރި) މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ އަތުން ހޯދުމަށް އެދިގެން ހުސައިން [illegible] ހުށަހެޅުމުން [illegible] ކަމާއި؛

ށ. ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމްކުރައްވާފައިވާ “[illegible]، [illegible] 23 [illegible] 118 [illegible] -/77،835.35ރ. (ހަތްދިހަ ހަތްހާސް އަށްސަތޭކަ ތިރީސް ފަސް ރުފިޔާ ތިރީސް ފަސް ލާރި) ގެ ތެރެއިން މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ އަތުން، ހުސައިން [illegible] -/50،000ރ. (ފަންސާސްހާސް) [illegible] -/27،835.35ރ. (ސަތާވީސް ހާސް އަށްސަތޭކަ ތިރީސް ފަސް ރުފިޔާ ތިރީސް ފަސް ލާރި) މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ އަތުން ހޯދުމަށް އެދިގެން ހުސައިން [illegible] ހުށަހެޅުމުން [illegible] / [illegible] -/27،835.35ރ. (ސަތާވީސް ހާސް އަށްސަތޭކަ ތިރީސް ފަސް ރުފިޔާ ތިރީސް ފަސް ލާރި) [illegible] 28 ޖޫން 2017 ދުވަހުން ފެށިގެން 30 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި [illegible]

މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ދައްކައި މިދަރަނި ހަވާލުކުރުމަށް ރ.ފައިނު، [illegible] / މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކަށް އަންގައި ހުކުމްކޮށް މިޤަޟިއްޔާ ނިންމީއެވެ." މިދަރަނިކަން އެޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުން އެނގެން އޮވެއެވެ.

02- [illegible] އިހަވަންދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 22/E13C/2016

ޤަޟިއްޔާގައި [illegible]، އެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] ފޯނުން [illegible] ރ.ފައިނު، [illegible] / މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކާގެ ހަވާލުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އަންނަނިވި 6 (ހައެއް) ނުކުތާ ފާހަގަކޮށް [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ.

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ:** ހ.އިހަވަންދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] ހުސައިން [illegible] އެއްބަސްވުމަކީ ޤާނޫނީ އަދި ޝަރުޢީ [illegible] ވުޖޫދުގައި [illegible] އަދި އެއްވެސް [illegible]

- **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ:** [illegible] އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ފުރުޞަތު [illegible] 3 [illegible]

- **ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ:** ހ.އިހަވަންދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible]

ނަގާފައިވަނީ މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ ޤައިދު ޙުކުމުގައި ހިޔާނާތުގެ [illegible] އަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފުވެފައިވާކަމަށް ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

- ހަތަރުވަނަ ނުކުތާއަކީ: މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކު އަދި ޙުސައިން އަލި މަނިކު އާއި ދެމެދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި މީހުން [illegible] ގުޅޭ ނުހޭ 03 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

- ފަސްވަނަ ނުކުތާއަކީ: މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކު ޝަރީޢަތަށް ދިޔައިރު ބަޔާނުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުގައި ބުނެ، އެބައިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

- ހަވަނަ ނުކުތާއަކީ: މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކު އަދި ޙުސައިން އަލި މަނިކު އާއި ދެމެދު ވާހަކަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] -/300ރ (ތިންސަތޭކަ) ރުފިޔާގެ [illegible] ކަމެއް، ނަމަވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

03- މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ މަޖިލީހުގައި ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި [illegible] [illegible] ހިރިމަރަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 22/E13C/2016 ޝަރީޢަތުގެ ޝަރީޢަތް ނިންމުމުގެ ރިޕޯޓާއި، މި މައްސަލައާ ގުޅޭ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މިމައްސަލައާ ގުޅޭ ލިޔެކިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު، އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

(ހ) ފުރަތަމަ ކަމަކީ، [illegible] ދަޢުވާގެ [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ

ޤާނޫނު ބުނެދޭ އެއްބަސްވުމަކީ ފެންވަރުން ކަމާއި، ކޮންޓްރެކްޓަކީ ފަރާތްތަކުގެ އެއްބަސް ވުމެއް ލިޔުމުގެ އެއްބަސްވުންތަކަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު)ގެ 2 ވަނަ މާއްދާ އާއި 4 ވަނަ މާއްދާއަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2009/SC-A/30 ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ (ނ) ގައި؛

> "ޤާނޫނުގައި ފަރާތްތަކުގެ އެއްބަސްވުމުން ލިޔުމާ ނުލާ ނުވަތަ ވަކި ސިފައެއްގައި އޮތުން ލާޒިމުނުކުރާ ކޮންޓްރެކްޓަކީ އެކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ހިމެނޭ އެއްފަރާތުން އަނެއްފަރާތުން ހަމަހަމަ ޝަރުތުތަކުން ތަރުތީބުކޮށްފައިވާ ވުޖޫދުވާ އަސާސް "ރިޟާއި" (consensual) ކޮންޓްރެކްޓުތަކެވެ، އެހެނަމަ ކޮންޓްރެކްޓަކީ އޭގެ ޝަރުޠުގައި ހިމެނޭ ކޮންޓްރެކްޓުތަކަށް ފުރިހަމަވާ ކަމެއް، ޤާނޫނުން ޝަރުޠުކޮށްފައިވާ ސިފަ ކޮށްފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓަކީ އޭގެ ޝަރުޠުގައި ކޮންޓްރެކްޓުގެ ވުޖޫދު ނަގާ ކޮށްފައި ނުވާނަމަ ކަމެވެ، ކޮންޓްރެކްޓުގެ ވުޖޫދާ ވަކިފަރާތްތަކުން ޝަރުޠު ކޮށްފައިނުވާ އެއްބަސްވުމަކުން އެނގޭނެ ގޮތަކަށެވެ."

މިގޮތުން ބައްލަވާއިރު އެންމެހައި ދުވަހުން ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ދައުލަތާއި ފަރާތަކާ ދެމެދު ބާއްވާފައިވާ، ރިޢާޔަތްކުރާ ކަމާ ހަމައެކަނި ރިޢާޔަތްކުރާ އަދަދާ ހަމައެކަނި ދުވަހު ސަތޭކަ ރުފިޔާ ދައްކަމުން ޖުމުލަ އަދަދަށްވުރެން އިއްތިފާޤުވުމާ ވުޖޫދުވެފައި ހުރި ކޮންމެ ސާފުކުރަން އެނގޭ ކަމާއި،

މިއިއްތިފާޤުވުން ފުރިހަމަވީ، ކިތައް ސަތޭކަ ރުފިޔާ ޖުމުލަވީ؟ އަދި އެއީ އަދަދު ކޮބާތޯ؟ އަދި ސަތޭކަ ރުފިޔާއާ ޖުމުލަ ހިސާބުކޮށް ޖެހޭ ޖުމުލަތަކަކީ ކޮބާތޯ؟ މިކަންކަމާއި ގުޅޭ ދުވަހުގެ ތަފްޞީލުގައި ލިޔުން އެހެނިހެން ކަމާއި، ރިޢާޔަތްކުރާ ކަމަށް ހަމައެކަނި ބައްލަވައިލީ ކަމަށް ބަޔާންކުރެވެނީ، ރިޢާޔަތްކުރާ އަދަދާ ޙިސާބުން އެކިވަކިން ދުވަހުގެ ފުރިހަމަކުރުމަށް އިތުރުކުރެވޭ، ހުށަހެޅުނު ކޮންޓްރެކްޓްގެ 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، 150 (ސަތޭކަ ފަންސާސް) ސަތޭކަ ރުފިޔާ ޖުމުލަ ކަމާއި ރުފިޔާގެ އަދަދު -/300 (ތިންސަތޭކަ) ރުފިޔާ ކަމާއި ޖުމްލަ

300 (ތިންސަތޭކަ) ސްކޮއާރ ފޫޓު ޖާގަ ހަވާލު ކުރުމުން ކަމަށާއި، ޖުމްލަ އަގަކީ، -/90000ރ (ނުވަދިހަ ހާސް) ރުފިޔާ ކަމަށެވެ.

ނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ބަޔާން ކުރި ގޮތުގައި، ހަވާލު ކުރުމުން މަސައްކަތަކީ، ހަރުގެ ބާ ނިސްބަތުގެ މައްސަލަ ބިނާކުރި ސްކޮއާރ ފޫޓު ޖާގަ ކަމަށާއި، މިގޮތުން، ހަވާލު ކުރުމުން 72 (ހަތްދިހަ ދޭއް) ފޫޓުގެ ދިގުމިނާއި 50 (ފަންސާސް) ފޫޓުގެ ފުޅާމިން ޖެހޭ، 118 (ސަތޭކަ އަށާރަ) ސްކޮއާރ ފޫޓު ކަމަށާއި، ވެރިއަކު އެއްބަސްވި ޢަދަދު މަތިން، މަސައްކަތު އަގަށް ކުރުމުގެ ގޮތުން ދުވަހަކަށް ވަކަށް -/500ރ (ފަސްސަތޭކަ) ރުފިޔާގެ މަގުން 06 ނުވަތަ 07 މީހުން ގެނެސްގެން މަސައްކަތްކުރިނަމަވެސް މައްސަލައާ ނުލާކަމަށާއި މިއަސާސުން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ފަރާތާ ދެމެދު އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތަށް، އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ދުވަހަކަށް -/500ރ (ފަސްސަތޭކަ) ރުފިޔާ އަދި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ފަރާތުގެ މަސައްކަތު ސްޓާފަށް ދުވަހަކަށް -/500ރ (ފަސްސަތޭކަ) ރުފިޔާ ކަމަށް، 118 (ސަތޭކަ އަށާރަ) ސްކޮއާރ ފޫޓު ޖާގަ ނިމުމަށް ޖެހުނު 23 ދުވަހުން ކަމަށާއި، އެހެންކަމުން، 118 (ސަތޭކަ އަށާރަ) ސްކޮއާރ ފޫޓު ޖާގައިން، 23 ދުވަހުން، 07 މީހުންނަށް (އެކި އެކި މީހުން މަސައްކަތަށް ނާންނަ ދުވަސްތަކެއްގައި)، ޖުމްލަ 77،835.35ރ (ހަތްދިހަހަތްހާސް އަށްސަތޭކަ ތިރީސްފަސް ރުފިޔާ ތިރީސްފަސް ލާރި) ދޭންޖެހޭ ކަމަށާއި މީގެ އިތުރުން ދިފާޢަށް ހަރަދުކުރި -/50،000ރ (ފަންސާސް ހާސް) ރުފިޔާ ކަމަށެވެ.

މިފަދައިން ކަމަށްވާއިރު، ބައްލަވާއިރު އަނގަބަހުން ދެފަރާތުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން، ދެފަރާތުގެ ބައިން ސާބިތުކުރާ އެދުން އޮތުމަކީ، އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން، އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ފަރާތަށް ސްކޮއާރ ފޫޓު ހަމަ ޖާގަ ހަވާލުކުރިކަމާއި، އޭގެތެރެއިން، 118 (ސަތޭކަ އަށާރަ) ސްކޮއާރ ފޫޓު ޖާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތަށް ހަވާލު ކުރިކަމާއި އަދި ސްކޮއާރ ފޫޓުގެ އަގު ބަދަލުގައި -/50،000ރ (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ) ހަވާލު ކުރިކަން ކަމާއި، މި -/50،000ރ (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ)

ހަވާލު ކުރި ލިޔުމުގައި، "ރ.ފައިނު [illegible] މުޙައްމަދު ރ.އިނގުރައިދޫ ހުސައިން ޢަލީ މަނިކު ހަވާލުކޮށް ފައިވާ މަސައްކަތު ނިމުމަށްފަހު 25 ޖެނުއަރީ 2016 ވަނަ ދުވަހުގެ [illegible] 9:16 ގައި ރ. އިނގުރައިދޫ ހުސައިން ޢަލީ މަނިކަށް ވަނީ 50,000/-ރ (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ) ހަވާލު ކުރީމެވެ. މިފައިސާ ހަވާލު ކޮށްފައިވަނީ ރ.އިނގުރައިދޫ، [illegible] [illegible] [illegible]." މިފަދައިން [illegible]، [illegible] [illegible]، ރ.އިނގުރައިދޫ [illegible] [illegible] [illegible] އާއި [illegible] [illegible] އާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ހުސައިން ޢަލީ މަނިކު އާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެން އޮތުމުން، [illegible] 118 (ސަތޭކަ އަށާރަ) [illegible] [illegible] [illegible] މަސައްކަތުގެ ޖުމްލަ އަދަދު، 77,835.35ރ (ހަތްދިހަހަތްހާސް އަށްސަތޭކަ ތިރީސްފަސް ރުފިޔާ ތިރީސްފަސް ލާރި) ރުފިޔާކަން [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުގެ [illegible] އެނގެން [illegible]، މިގޮތުން ހުސައިން ޢަލީ މަނިކުގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ އަދި މި ފައިސާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 07 (ހަތެއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެން އޮތުމުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(ށ) ދެވަނަ ކަމަކީ، ރ.އިނގުރައިދޫ [illegible] / ހުސައިން ޢަލީ މަނިކާއި ރ.ފައިނު، [illegible] / މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކާއި ދެމެދު އެއްބަސްވުން ވެފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] މި އެއްބަސްވުމަކީ 25 ޖަނަވަރީ 2016 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއްކަމާއި، މި އެއްބަސްވުމުގެ (ހ) ވަނަ ބައިގައި، "މި މަސައްކަތުގެ [illegible] [illegible] ރ. ފައިނު [illegible]

މުޙައްމަދު މި މަސައްކަތް ކުރި ފަރާތަކަށް ދޭން ށ. މިލަންދޫ ބޯކަނޑުގެ ޙުސައިން އަލީމަނިކަށް ދައްކަން 77،835.35ރ (ހަތްދިހަހަތްހާސް އައްސަތޭކަ ތިރީސްފަހެއް ރުފިޔާ ތިރީސްފަހެއް ލާރި) ދިނުމާއި، މިޤަޟިއްޔާގެ ދަޢުވާ ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ހޭދަކުރި ޖުމްލަ 50،000/-ރ (ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) ރުފިޔާ ދައްކަވާށެވެ." މިގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމެވެ.

މި އިސްތިއުނާފުގެ ސަބަބަކީ، ދެން ށ.މިލަންދޫ، ފަރުބޯގެ / މުޙައްމަދު އަޙްމަދު ވަޙީދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ސާބިތު އުފެދިފައިވާ ށ.މިލަންދޫ، ބޯކަނޑުގެ / ޙުސައިން އަލީމަނިކުގެ ފަރާތުން ދަޢުވާކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފުގައި އެދޭ އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅުމަށް ސަބަބުތަކުގެ އިސްތިއުނާފުގެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރަން ބޭނުންވުން އޮންނަންޖެހޭނެކަމަށް، މި އިސްތިއުނާފުގެ އަސާސް ގެއްލިގެން ކަމަށް ޙުސައިން އަލީމަނިކު ދަޢުވާކުރުމުގައި ބުނެފައިވާކަމީ، ދަށު ކޯޓުން ދަޢުވާގެ ދެފުށުގައި ކޮށް ދިޔައީ ދަށު ކޯޓުގެ ބަޔާނާއި ފަރާތްތަކުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅި ހެކި، ޙުސައިން އަލީމަނިކުގެ ފަރާތުން ބަޔާންކުރުމުގައި އިސްތިއުނާފުގެ އަސާސް ނުބަލާ އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވާތީ ޙުސައިން އަލީމަނިކު ކަމެއް، މިގޮތުން އިސްތިއުނާފުގެ ސަބަބަކަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ، އެ އިސްތިއުނާފުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ޖުމްލަ ސާބިތުކުރި ށ. މިލަންދޫ / ފަރުބޯގެ އަލި މުޙައްމަދު އަލި ށ. މިލަންދޫ / ކަރަންޓުގެ އިބްރާހީމް ޝަރީފުގެ ހެކިބަސް ދަށު ކޯޓުން ބަލައިގަތުމަށް އެދިފައިވާކަމެވެ.

ދަޢުވާގެ ދެފުށުގައި ޖާރީކުރި އިސްތިއުނާފުގެ ބައިގައި، ޝަރީޢަތުގެ ދަޢުވާލިބިގަތް އިސްތިއުނާފު ބަލައިގަތުމަށް އެއްވެސް ޝަރީޢަތުގެ ހެކިބަސްތަކާ އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅުމާ އެ އިސްތިއުނާފުގައި ސާބިތުކުރި ނުވާތީ، އެ އިސްތިއުނާފުގެ ހައިސިއްޔަތު ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ޤަޟިއްޔާގެ ފާސްކުރި ނިންމުމުގެ (ށ) ގައި؛

"އެ ޤަޟިއްޔާގެ މައްސަލަ ބެލުމުގައި ޝަރީޢަތުން ބަލަންވާ ގޮތް ހިމެނޭ އެއްޗެއް ބެހެއްޓި، ހެކިބަސްތަކުން ބަލަންވާ މައްސަލައިގެ ދެކޮޅަށް ހެކިބަސްދިނުމަކީ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއް ޝަރީޢަތަކުން ނިންމަންވާ އެއް

ޖެހުމުގައި ފުރިހަމަ ސިއްޙީ ދަރިފުޅެއް ނޫންކަމުގައި ވިޔަސް، އެފަދަ ވިއުމަކުން ދަރިއެއްގެ ޚަސްލަތަކީ ޤާބިލުކަން ބޭނުންވާ ކަމެއް ޤާބިލުކުރުމުގެ އިސްތިޢުދާދު އޮންނާނީ، އެފަދަ ފުރިހަމަ ނޫން ސިއްޙީ ދަރިފުޅަކީ ހަނިބޮޑުންނާއި ޙާލަތުން ފުރިހަމަ ކުރެވިދާނެ ދަރިވަރުކަމުން ކުރިއަށްގޮސް ތަޢުލީމީ ދަރަޖަތަކުން އަރައިގަތުމަށް މަގުފަހި މުޢާމަލާތުގައި ޤާބިލުކުރުމުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ކަމެއްކަމެވެ."

މިގޮތުން ބައްޕަކާއިބެހޭ ގޮތުން، ދަރިފުޅުގެ ދަރިފުޅުގައި އެއްބަސްވެފައިވާގޮތުން ދޭން ވިޔަދިނުމުގައި، އެއްބަސްވުމުގެ އެއްވެސް ބައިވެރިއަކު ސަޅި ކާރުވައި ނުލުމަށް އެދޭ ޖެހުމުގައި ދަރިފުޅުގެ ދަރިފުޅުގައި އެއްބަސްވުމުގެ ނަފަގާކަމުން ބަރާބަރު ކުރަނީ ކަމަށް ބަލާފައިވާ ބަހަށް ބާރުދޭނަމަ، އެއްބަސްވުމުގައި ހިލާފުވެފައިވާ ގޮތުގައި ބަލައި ސާބިތުވާ ޝަރީޢަތުން ޤާނޫނުގެ ކަނޑައެޅުމުގައި ދަރިފުޅުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ޖާމިޢާ މެދުކަމުގައި ނަގާބަލާނެ ކަމެވެ،

ޝަހީން އަލީ މަނިކުގެ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރާ ޝަރީޢަތުގެ ފުރިހަމަ ނުހިމެނޭ ހާލަތުގައި ބައްޕައިގެ، ނ. އިނގުރައިދޫ / ޗާނަލޮޖ އަލީ ފާސްޒީގެ ބައިނަގެ އ. އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނިއްޔާގެ ގޮތުގައި ސާބިތުކުރި އ. އެއްބަސްވުމުގައި ޝަހީން އަލީމަނިކާއި، މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކު ސާބިތުކޮށްދީފައިވާކަމަށް އެއްކޮށް ބެލުމުން ނަފަގާކަން ބަލާފައިވާ ބަޔާނުގެ ނ. އިނގުރައިދޫ / ކަރަންފޫގެ އިބްރާހީމް ވަޙީދުގެ ބައިގެއިސް އެއްބަސްވުމުގެ ދަޢުވާކުރެވުނު ކަމުގައި ޝަހީން އަލީމަނިކާއި، މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކު އ. އެއްބަސްވުމުގައި ސާބިތުކޮށްދިނުން ކަނޑައަޅާކަށް ނުޖެހޭކަން އިނގެންޏެވެ ކަމެވެ،

މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ ފަރާތުން، ޝަހީން އަލީ މަނިކާއި ބަލަހައްޓަމުންދާ މުސާރައިކުރި އ. މުސާރައިގެ އެޖެންޓުގެ ގޮތުގައި މަހު އަދަދު ކަނޑައެޅިގެން ބަލަހައްޓާނެ މުސާރައިން ނަގަންވާނެ، ޝަހީން އަލީމަނިކާ މުސާރައިން ކަނޑާލެވޭ، މުސާރައިންދޭ ކަމުގެ ދަރިފުޅަށް 500/-ރ (ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) ގެ ނިސްބަތުން ކަމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ޝަހީން އަލީމަނިކާ ބަލަހައްޓާފައިވާ، އެއްބަސްވުމުން ގާނޫނުގަޔާއި އެއްބަސްވުމާ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ކުރިން އެއްބަސްވުމާއި މުސާރައިގެ ޖުމްލަ އަދަދު ގޮތުގައި ވަކި އަދަދެއް ކަނޑައަޅައި އ. އަދަދު ދިޔަގޮތުގެ ކަމުގައި އެއްބަސްވުމާއި ކަމަށް ބަލައި އެއްބަސްވުމުގެ ކަމުގެ، އަދި ޝަހީން އަލީމަނިކަށް ދިނުމަށް ބަލާފައިވާ ބަލާ 27,835.35/-ރ.

(ރާޖީވް ކާސް އަންސަޓާބާ ޖީޕީސްރޭސް ޓްރިޕް ޖީޕީސް ހޮސްޕިޓަލް) ދައުލަތުގެ ދަރަޖައިން ވަޒީފާ އެއްބަސްވުމުގެ ނޫނުކަން ކަން އެގެން އޮތުމަކީ، ޙުސައިން އަލީ މަނިކުގެ ޒާތުން ސަރުކާރުގެ މަޤާމުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހަރަދުކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ތަފްސީލުކޮށްފައިވާކަން އެނގެންއޮތްނަމަވެސް، ޙުސައިން އަލީ މަނިކުގެ ޒާތުން ހަރަދުކުރުމަށް އެއްބަސްވެފައި ޙުސައިން އަލީމަނިކު ހަރަދުކުރުމަށް ދައުލަތް ޝަރުޠު ކުރުމަކީ ޤާނޫނީ ބުރަދަނެއް ދެމިގެން އެއްބަސްވުމުގެ ނޫނުކަން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ހ) ތިންވަނަ ކަމަކީ، މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާކުރި ޙުސައިން އަލީމަނިކުގެ ޒާތުން ހަރަދުކުރުމަށް ހުކުމުގެ ބައިން ނަގާފައިވާ މުޅި އަދަދު މަނިކުގެ އަތުން ޙާސިލުކުރުމުގައި ކަމުން ތުހުމަތުކޮށްފައިވާ މުޅި އަދަދު ދައުލަތުގެ ޒާތުން ހަރަދުކުރުމަށް ނިކަމެތިކަމުގެ ދިނުމަށް އެދިފައިވާކަމެވެ،

މަދަނީ ޤަޟިއްޔާތަކުގައި، ޤާނޫނީ ހަރަދު ހިނގާފައިވާ ސާފުކުރުމުގެ ބައިގެ ދައުލަތްތަކު ޒާތުގައި، ދައުލަތް ބިލް ޒާތުގެމަތީން ބޭނުންކުރެވޭ، މިއީ ދައުލަތުގެ ތަރުތީބު ޖީއެސްޓީ ސަރުކާރުތަކުގައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ އުސޫލުތަކުގެ ބައިތަކުގައި އަދާކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތަކަށް ބަލާފައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ފައިސަލާގެ (ހ) ގައި "މަދަނީ ޤަޟިއްޔާތަކުގައި ހަރަދުގެ ދަޢުވާ އިޖުރާ ދައުވާކުރެވޭ، މުޤައްރަރު ހަރަދުތަކުގެ ބައެއް އަބަދުވެސް ހަސްވުނުން ބޭނުންކުރެވޭ، ހަސްވުނުގެ އަތުގައި ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމް ހުށަހަޅާ ބައިވެރިވާ ދަރިވަރުން ޝަރީޢަތުގެ މަޤާމުގެ ހަރަދުތަކުގެ ބައިގެ ތަފާތު ހަސްވުނުން ފައިސާ ދޫކުރެވޭ، އަދި ހަމަ އެއްފަދައިން އެއް ހަސްވު ހަރަދު ހިނގާ ނުވަތަ ދަރިވަރު ހަރަކާތް އިޖުރާއާ ޝަރީޢަތުގެ ބައެއް އަނެއް ހަސްވުން ބިލްގެ ބޭނުންކުރެވޭ..." މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަކަމެވެ،

އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ކޭސް ނަންބަރު 22/E13C/2016 ފައިސަލާގެ ޝަރީޢަތުގެ ދަރަޖައިގެ ހިންގާފައިވާ ޖަލްސާ ބޭއްވުނު، 13 ޑިސެންބަރު 2016 ގައި ހ.

އިނގުރައިދޫ / [illegible] އަލީ [illegible] އަދި ރ.އިނގުރައިދޫ / [illegible] އިބްރާހީމް ވަޙީދުގެ [illegible] [illegible] ނަގާފައިވާއިރު، މި [illegible] [illegible] ފަޑިޔާރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު E13C/2016/380 [illegible] [illegible] [illegible] 17 މެއި 2017 ގައި ރ. އިނގުރައިދޫ / [illegible] [illegible] [illegible] ރ. އިނގުރައިދޫ / [illegible] ސަޢުދުﷲ [illegible] އަދި ރ. އިނގުރައިދޫ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމެވެ، [illegible] 18 މެއި 2017 ގައި ރ. އިނގުރައިދޫ / [illegible] [illegible] [illegible] ރ. އިނގުރައިދޫ / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަޑިޔާރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމެވެ.

ޝަރީޢަތުގެ ފަޑިޔާރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމެވެ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމެވެ، [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ފަޑިޔާރުން [illegible] ކަމެވެ.

ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމެވެ.

ޤާނޫނުއަސާސީ އިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ އެއްވެސް ޙައްޤެއް އެއްވެސް މީހެއްގެ ކިބައިން ނިގުޅައިގަތުމުގެ ބާރަކީ ކޯޓުތަކުގެ ފަނޑިޔާރުންނަށް ލިބިގެންވާ ބާރެއްކަމުންނެވެ،

ޙުސައިން ޢަލީ މަނިކުގެ [illegible] ދަޢުވާގައި ހުށަހެޅި ހެކިންނާއި ސާބިތުކުރުމުގެ [illegible] މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކަށް [illegible] އަދި ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ ވަކީލު [illegible] [illegible] [illegible] ކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އަޙްމަދު މަނިކުގެ ވަކީލު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ވީމާ، އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] ހުރިގޮތުން މި މައްސަލައާގުޅޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުން [illegible] ހއ.އިހަވަންދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓް ނަންބަރު 22/E13C/2016 ގެ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ ހުކުމް ބާޠިލު [illegible].

- **ހުކުމް:**

މިހެންވީމާ، އިސްތިއުނާފަށް [illegible] ނުކުތާތަކުގައި [illegible] ކަންކަން [illegible] [illegible] [illegible]، ހއ.އިހަވަންދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓް ނަންބަރު 22/E13C/2016 ގެ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ ހުކުމް ބާޠިލު [illegible] މި މައްސަލައާގުޅޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] ހއ.އިހަވަންދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓް ނަންބަރު 22/E13C/2016 ގެ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ ހުކުމް [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލަ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުން [illegible] ހުކުމްކުރީމެވެ.